

Utbildningsdepartementet
Universitets- och högskoleenheten
Kansliråd Helena Lejon
103 33 Stockholm

Stockholm

Vår referens

Dnr

2018-08-29

Hanna Cederqvist

U2018/01749/UH

Remissyttrande – Validering i högskolan – för tillgodoräknande och livslångt lärande (SOU 2018:29)

Företagarna har getts möjlighet att yttra sig över rubricerat ovan och vill framföra följande kommentarer.

Kompetensbristen är stor på svensk arbetsmarknad. Svårigheterna för företagare att hitta rätt arbetskraft är det enskilt största hindret för de företag som vill växa och anställda. Kompetensbristen idag leder till att Sverige går miste om jobbskapande, tillväxt och ökad välfärd. Ur Företagarnas perspektiv kan en kvalitetssäkrad, rättssäker och likvärdig validering vara av stor betydelse för en bättre fungerande kompetensförsörjning och rörlighet på arbetsmarknaden.

Validering innebär att resultatet av tidigare lärande bedöms i förhållande till lärandemålen i en utbildning. Företagarna välkomnar delegationens ambition att bedömningen ska vara *generös och flexibel*. Att möjligheten ska finnas att få kunskaper, förmågor och kompetenser formellt godkända oberoende av om dessa kommer från en formell utbildning, arbetslivserfarenhet eller liknande, givet att kompetensen motsvarar lärandemålen för den utbildning man vill tillgodoräkna sig och att det inte föreligger en väsentlig skillnad däremellan.

Företagarna vill dock problematisera kring begreppet *väsentlig skillnad* – att tidigare kunskaper och färdigheter ska kunna tillgodoräknas om det inte finns en väsentlig

skillnad. Frågan är om begreppet i tillfredställande utsträckning säkerställer att kraven för utbildningen man vill tillgodoräkna sig möts.

Synen på det livslånga lärandet utmanar den gamla bilden av att man genomgår utbildning innan man gör entré på arbetsmarknaden, och att denna utbildning sedan ska vara ständigt relevant. Det livslånga lärandet är viktigt, inte minst i den snabbt föränderliga värld vi lever i idag och än mer i framtiden. Högskolans del i det livslånga lärandet kan stärkas och en fungerande process för validering kan underlätta detta.

Mycket av den kunskap och de kompetenser vi bär med oss kommer från en blandning av formellt, icke-formellt och informellt lärande. Den reella kompetensen är bredare än den formella. Den formella kompetensen utgör endast en bas, på vilken den reella kompetensen byggs. Det är en styrka att det går att fylla på med mer, relevant formell kompetens, som är anpassad efter den reella kompetens man besitter.

Väl fungerande processer för validering inom högskolan är viktigt för yrkesverksamma som vill bygga på sin kompetens. Att kunna tillgodoräkna sig den reella kompetens man besitter möjliggör att individen genomför utbildning på ”rätt nivå”. Det är viktigt för att underlätta och förkorta etableringstiden för de som är nya i Sverige genom att de kan tillgodoräkna sig eller bygga på tidigare genomförd utbildning. Det innebär vinster för individ, samhällsekonomin och för alla de företagare och arbetsgivare som skriker efter arbetskraft med rätt kompetens. Validering kan vara ett verktyg som, rätt utformat, skapar möjligheter att underlätta kompetensförsörjningen i Sveriges företag.

Möjligheter för redan yrkesverksamma

Det finns en stor efterfrågan på kompetensutveckling hos små och medelstora företag, både för företagaren själv och för dennes medarbetare. Med en fungerande valideringsprocess, inte minst kopplat till uppdragsutbildningar, öppnas högskolan som en viktigare och relevant utbildningsaktör även för redan yrkesverksamma.

En stor del av kompetensutvecklingen inom mindre företag består i informellt och icke-formellt lärande. I en omfattande undersökning Företagarna genomförde 2016 angav 4300 företagare huruvida de kompetensutvecklade sin personal internt och/eller med extern hjälp. 57 procent angav i en undersökning 2016 att de kompetensutvecklar sin personal internt, och 45 procent angav att de tar extern hjälp för kompetensutveckling. Ett mer flexibelt utbildningsutbud inom högskolan skulle öppna upp och bättre tillgängliggöra utbudet mot företagare och deras anställda och kan spela en viktig roll i att underlätta det livslånga lärandet som behövs på arbetsmarknaden.

En väl fungerande validering skapar möjlighet att vidareutbilda sig och bredda sin kompetens i takt med att företagets behov utvecklas, på en nivå som bygger på individens reella kompetens. Det skapar bättre förutsättningar för att utbildningsutbudet ska stämma överens med det faktiska behov individen och företaget har.

Möjligheten att få en bedömning och sin reella kompetens tillgodoräknad sparar tid och resurser. I de fall individen vill utvecklas inom sin bransch eller få möjlighet till

anställning där det finns krav på kompetenser och kunskaper som individen saknar formella bevis för, men som individen tillgodogjort sig genom erfarenhet och informellt lärande öppnas med väl fungerande validering nya möjligheter.

Om de som redan är etablerade på arbetsmarknaden får möjlighet att tillgodoräkna sig sin reella kompetens och kompetensutvecklas utifrån det kan det komma att leda till att fler har möjlighet att avancera inom sina respektive företag eller organisationer. En viktig detalj här är att detta även öppnar upp vägar in i arbetslivet för de med lägre kompetens. Resultatet blir en stärkt rörlighet som även gynnar de som befinner sig utanför arbetsmarknaden idag.

Validering medför att utbildning kan ske på rätt nivå och att utbildningstiden kan kortas ner i de fall redan existerande kompetenser kan tillgodoräknas. Att behöva avvara personal från ordinarie verksamhet och produktion är det största hindret till kompetensutveckling för företagare och anställda i mindre företag. Det är en stor styrka om valideringen innebär en förkortad utbildningstid, då det innebär att detta hinder blir mindre.

Delegationen lyfter förhandsbesked. Möjligheten till förhandsbesked ter sig nödvändigt i de fall företagare ska kunna planera för och motivera anställda till en kompetensutveckling genom högskolan då det ger en uppfattning om tidsåtgång och ger möjlighet att planera verksamheten därefter.

Möjligheter för nya i Sverige

En väl fungerande process för validering skapar möjligheter för de som är nya i Sverige att tillgodoräkna sig utförd utbildning, fortsätta på en utbildning som påbörjats i hemlandet eller komplettera genomgången formell utbildning från hemlandet med de delar som krävs för att utbildningen ska kunna tillgodoräknas för yrkesverksamhet på den svenska arbetsmarknaden.

Vinsterna är många, inte minst kan etableringstiden kortas ned då vägar öppnas upp för de som är nya och bär med sig kompetenser som efterfrågas på arbetsmarknaden.

Uppdragsutbildning

Företagarna välkomnar delegationens förslag till förordning om ändring i förordningen om uppdragsutbildning vid universitet och högskola. Det är bra att man även inom uppdragsutbildningar ska kunna tillgodoräkna sig tidigare kunskaper och färdigheter, oberoende av var de kommer ifrån, givet att de motsvarar lärandemålen för den utbildning man vill tillgodoräkna sig.

Delegationen lyfter att om det ges möjlighet för validering inför en uppdragsutbildning kan det komma att innebära att kostnaden för utbildningen blir högre. Detta borde inte oroa då behovet av en validering av medarbetares kompetenser finns torde det innebära att utbildningstiden kan kortas ner, vilket är mycket angeläget. Medarbetares frånvaro från den dagliga verksamheten är det som främst hindrar kompetensutveckling för anställda i mindre företag. Så länge den extra kostnaden för validering och anpassning av utbildningen innebär en tidsbesparing så är det inte ett problem. Betalningsviljan är

relativt hög så länge värdet anses vara högt och produktionsbortfallet så litet som möjligt.

Avslut

Det är sunt att människors kompetens och kunskap kan tillgodoräknas oberoende av i vilket forum denna har förskaffats. Det är kompetensen som värderas vid anställning, inte primärt hur denna kompetens har anskaffats. Dock kan det vara av stor vikt att denna kompetens finns dokumenterad och intygad – där blir validering viktigt.

Validering kan bidra till att effektivisera utbildningsprocessen och få fler ut på arbetsmarknaden snabbare, vilket är viktigt då det finns en stor efterfrågan på arbetskraft med rätt kompetens, inte minst hos landets småföretagare. Att få sin reella kompetens formellt dokumenterad och intygad underlättar för rörlighet och matchning.

Företagarna

Patrik Nilsson

Chef Analys & Opinion

Hanna Cederqvist

Expert Kompetensförsörjning